

POPULARNONAUKOWY OPIS BADAŃ PROWADZONYCH W RAMACH ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Przedmiotem niniejszych badań jest sądownictwo polubowne, które stanowi alternatywny dla sądownictwa państwowego system rozstrzygania sporów handlowych. Jego cechą charakterystyczną jest możliwość wyboru przez same strony sędziów (arbitrów) orzekających w sprawie. Wyrok wydany przez sąd polubowny (arbitrażowy) może być uznany przez państwo i wykonany na tych samych zasadach co wyrok sądu państwowego. Arbitraż pozwala przyspieszyć rozstrzygnięcie sporu, jak i uczynić samo postępowanie bardziej elastycznym, tj. dostosowanym do potrzeb konkretnej sprawy.

Projekt koncentruje się na analizie arbitrażu w świetle standardów konstytucyjnych. Zagadnienia konstytucyjne w dziedzinie arbitrażu, mimo podstawowego charakteru, nie doczekały się dotychczas kompleksowej analizy w polskiej nauce prawa. Stanowią one tymczasem stanowi jedno z najaktualniejszych zagadnień podnoszonych w ostatnich latach w nauce zagranicznej. Z tego względu podjęcie przedmiotowego tematu pozwoli na uzupełnienie wskazanych dysproporcji między nauką polską a dyskursem międzynarodowym.

Po pierwsze, niniejszy projekt zmierza do ustalenia, jaka jest konstytucyjna podstawa sądownictwa polubownego. W związku z tym rozważone zostanie, czy sądy polubowne sprawują wymiar sprawiedliwości w konstytucyjnym rozumieniu oraz, czy strony zapisu na sąd polubowny realizują przed sądem prywatnym swoje niezbywalne prawo do sądu.

Po drugie, badania mają na celu sprecyzowanie, jakie warunki musi spełniać postępowanie przed sądem polubownym oraz wyrok wydany przez taki sąd, aby zachowane zostały konstytucyjne prawa i wolności jednostek. Chodzi przede wszystkim o zapewnienie stronom postępowania arbitrażowego rzetelnego (sprawiedliwego) procesu, w którym orzekać będą bezstronni i niezawisli arbitrzy. Ponadto, wyroki arbitrażowe muszą pozostawać w zgodzie z zagwarantowanymi przez ustrojodawcę prawami obywateli takimi jak np. wolność prowadzenia działalności gospodarczej.

Wyroki arbitrażowe, które zostały wydane z naruszeniem norm konstytucyjnych nie mogą być honorowane przez państwo. Podlegają one uchynieniu na skutek badania zgodności z podstawnymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej, do których należą także standardy wywiedzione z Konstytucji. Takie badanie odbywa się w postępowaniu wszczynanym z inicjatywy samych stron przed sądem powszechnym. Uchylenie wyroku sądu polubownego jest równoznaczne z wyeliminowaniem go z obrotu prawnego. Co więcej, naruszenie polskich standardów konstytucyjnych może powodować także odmowę uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku zagranicznego sądu polubownego.

W projekcie zastosowanych zostanie aż pięciu metod badawczych (metody: krytyczna, historyczna, dogmatyczna, empiryczna i prawno-porównawcza), co pozwoli na całościowe i wieloaspektowe ujęcie przedmiotowego zagadnienia. Na szczególne podkreślenie zasługuje wprowadzenie do projektu badań prawno-porównawczych. Standardy konstytucyjne i rozwiązania dotyczące sądownictwa polubownego cechują się bowiem znacznym uniwersalizmem. Z tego względu nie tylko możliwe, ale również bardzo cenne będzie zweryfikowanie relacji sądownictwa polubownego względem standardów konstytucyjnych występujących w krajach będącymi wzorcowymi systemami arbitrażowymi: Anglii, Stanach Zjednoczonych, Austrii i w Niemczech. Szczególnie pomocne w tym aspekcie będą przeprowadzone przeze mnie na London School of Economics and Political Science, pod opieką prof. Jana Kleinheisterkampa, kierującego międzynarodową grupą badawczą *Transnational Law Project*.